

Grijzende journalisten
Het ABC van het aanvullende journalistenpensioen
Redactie De Tijd aanvaardt herstructureringsakkoord

BELGIE-BELGIQUE
PB
8900 IEPER I
3/8/36
afgiftekantoor Ieper

En verder:

Vlaamse hoofdredacteuren over de toekomst van de krant, Willy Courteaux over journalistieke kritiek en Marijke Libert over de verleiding van het boek

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

23 december 2005 - nummer 87 - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 1040 Brussel

Journalistic Excellence Award

[editie 2006]

De Citigroup Prijs voor Journalistiek Talent

beloont jaarlijks economisch/financiële journalisten.

De winnaars worden uitgenodigd op een internationaal seminarie aan de Columbia University, NY, USA.

Daar krijg je de kans om deel te nemen aan gesprekken en workshops met vooraanstaande academici en beleidsmakers.

Verder worden verschillende bezoeken georganiseerd aan instellingen zoals de New York Stock Exchange, de World Bank, het IMF, Bloomberg Business News en de Federal Reserve. Eén dag is voorzien voor ontmoetingen met top-executives van Citigroup.

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be
Luc STANDAERT

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
Photo News

REDACTIESECRETARIAAT

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

PUBLICITEITSREGIE

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Drukkerij Deman NV
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

NIEUWS IN BEWEGING

Hubert Van Humbeek

Dik tien jaar geleden probeerde de manager van een persbedrijf enkele van zijn journalisten te overtuigen van de revolutie die het internet zou betekenen. Het *world wide web* stond nog in zijn kinderschoenen. Van technologie hadden de meesten onder ons weinig besef. Kon het internet een nieuw medium worden met enorme mogelijkheden voor wie er een beetje creatief mee omsprong? Er was er eentje die het door had. "Dat wil zeggen dat wij in ieder geval onmisbaar worden", zei hij. "Want websites hebben *content* nodig, en dat is waar wij voor zorgen." Bingo.

Of toch niet? Het lijkt misschien alsof het uiteindelijk allemaal niet zo een vaart liep. Maar de manier waarop mensen tegen informatie aankijken, is ondertussen wel veranderd. De manier waarop journalisten hun werk doen, is dat ook. Sommige websites zijn volwaardige media, met een eigen stijl en een specifiek publiek. De weblog brengt traditionele nieuwsverstrekkers in verwarring.

Er zijn mensen bij kranten en tijdschriften die zich vragen stellen bij de ontwikkeling die zich onder hun ogen voltrekt. Hoe ziet de toekomst van hun blad eruit? Moet het antwoord op die vraag worden gezocht in het formaat van de krant of moet er anders met het nieuws worden omgesprongen? Heeft het, bijvoorbeeld, nog zin om katernen vol financiële informatie te drukken, als die op elk moment online kan worden geraadpleegd? Het nieuws op het moment dat het gebeurt. Breaking news op televisie. Een gratis krant 's ochtends in het station, op maat gesneden voor een korte treinrit. Media zijn altijd in beweging. En dat kan ook niet anders meer: we proberen allemaal om net even sneller te zijn.

Een maand of twee geleden liet de Nederlandse bierbrouwer Heineken weten dat het bedrijf alvast in het Verenigd Koninkrijk geen televisiereclame meer zou maken. Dat was in Londen groot nieuws: Heineken is een grote adverteerder, met een traditie op het vlak van televisiereclame. Met de toename van het aantal televisiekanalen en de versplintering van het televisiepubliek weten we niet meer waar onze mogelijke klanten zitten, zei Heineken.

Die versplintering doet zich ook bij ons voor. Ze is onder meer een onvermijdelijk gevolg van de invoering van digitale televisie. De kleine Vlaamse markt reageert meestal voorzichtig en conservatief, maar de beslissing van Heineken is de voorbode van een nieuwe ontwikkeling in medialand. Het antwoord op de vraag waar dat reclamegeld dan naartoe gaat, zal mee bepalen hoe het landschap er straks uitziet.

Het zal wellicht wel allemaal weer niet zo een vaart lopen. *Content* blijft nodig. Zeker in tijden van internet en oorlogvoering op zijn

Amerikaans is onafhankelijke journalistiek een begrip. Maar iedereen met een beetje ervaring herinnert zich de schokken die het gevolg waren van de invoering van de commerciële radio en televisie in Vlaanderen. Reclamepakketten die verschuiven richten ravages aan. Het is misschien beter om daarover na te denken, voor het leven op redacties grondig overhoop wordt gehaald.

Eigen foto

UIT DE VVJ

- Nieuws in beweging 3

ACTUEEL

- Journalisten De Tijd aanvaarden herstructureringsakkoord 5
AVBB vrijwaart bronnengeheim tegen politierecherche 6
Nieuw Antwerps justitiepaleis uitdaging voor gerechtelijke pers 6
Vlaamse hoofdredacteuren debatteren over toekomst van de krant 7
Nieuwsomroepen turen in de toekomst 17

SCHEEF BEKEKEN

5

DOSSIER: GRIJZENDE JOURNALISTEN

- Bye bye, farewell... 9
Het aanvullende journalistenpensioen ontleed 10
Afgeschreven en toch niet uitgeschreven 11
Bruggepensioneerde, let op uw journalistenpensioen 12

MENS ACHTER HET NIEUWS

- Marijke Libert slalomt tussen krant en boek 13

ICONEN VAN DE VLAAMSE JOURNALISTIEK

- Willy Courteaux:
'Wie alles afbreekt, vernietigt ook zijn eigen invloed' 14-15-16

DE DEADLINE VOORBIJ

- De wanklanken van de toonzetting 18

BOEKEN

19

SOCIAAL AKKOORD BIJ TIJD

Het personeel van Uitgeversbedrijf Tijd, de uitgever van de zakenkrant *De Tijd*, bereikte met de directie een akkoord over de modaliteiten van een herstructurering. Bij Tijd sneuvelen 58 van de 252 jobs. Aanvankelijk was sprake van 67 ontslagen.

De herstructurering komt er na de overname van *De Tijd* eerder dit jaar door De Persgroep en Rossel. De overnemers streven naar synergie en een samenwerking tussen Tijd en *L'Echo*, de Franstalige beurskrant die eerder al werd overgenomen door De Persgroep en Rossel. *De Tijd* wordt samen met *L'Echo* ondergebracht in de Brusselse kantoren van Tour & Taxis onder de vleugels van de holding Mediafin, waarvan De Persgroep en Rossel de aandeelhouders zijn.

Het akkoord bij *De Tijd* bevat vier grote pijlers. Aangezien de uitgever het statuut van bedrijf in herstructurering aan-

vraagt, bestaat de mogelijkheid van brugpensionering vanaf 52 jaar. Er is ook een deel voor vrijwillige vertrekkers. Mensen die het erg moeilijk hebben zich naar Brussel te verplaatsen, kunnen uitstappen tegen onderhandelde voorwaarden. Er komen daarnaast ook gedwongen ontslagen. Voor de blijvers werd een mobiliteitsplan onderhandeld.

De redactie blijft relatief buiten schot. Op de redactionele afdelingen sneuvelen twaalf jobs. Maar dat zijn niet allemaal journalisten. Vooral de ondersteunende administratieve afdelingen en TBM, de elektronische poot van *De Tijd* die zich vooral toelegt op de aanlevering van financiële data, zijn getroffen.

Met de ingreep willen de overnemers komen tot een duurzame rendabiliteit bij *De Tijd*. Het personeel moest eerder dit jaar al een flinke looninlevering slikken.

s c h e e f b e k e k e n

"Journalistiek werk leverde blijkbaar snel meer nieuwe elementen op dan drie onderzoeken in opdrachten van de Vlaamse regering samen."

Stephan Verheyden in De Tijd van 8 december 2005 naar aanleiding van het heruitbrengen door zijn krant van de affaire rond de Limburgse Reconversie maatschappij

"De openbare omroep moet afgebouwd worden. (...) Geef me één reden waarom de overheid in televisie actief moet blijven en niet in kranten en tijdschriften."

Christian Van Thillo, topman VMMa en De Persgroep, in Adformatie, het Nederlandse weekblad voor reclame, marketing en media

"Met alle respect, maar dat is niet zo. Kranten uitgeven en tv maken zijn twee verschillende zaken. (...) Het bestaansrecht van de openbare omroep miskennen lijkt een piste die cultureel verarmend is, politiek sowieso niet haalbaar en maatschappelijk aanvechtbaar. En, ten slotte, tactisch onhandig."

Walter Pauli reageert op Van Thillo in De Morgen van 23 november 2005

"Journalisten proberen door te vragen. Dat is hun job. Maar het is de taak van de manager om niet in die val te trappen."

Eric Potier, communicatieadviseur van Telenet, in De Standaard van 1 december 2005

"[Ook] ik weet dat journalisten graag hun oor te luisteren leggen bij jongens die niet aan spelen toekomen. Sommigen zijn dan ook nog eens zo dom om daarop te reageren."

Jan Ceulemans, trainer FC Brugge, in De Standaard van 7 december 2005

"Voor de heethoofden en de bommengooiers werken de media, en vooral de televisie, als een welgekomen klankbord. Voor de anderen, de stille werkers, is die aandacht van de media een verstoring van het leven van elke dag."

Rik Van Cauwelaert in Knack van 14 december 2005 naar aanleiding van de verkiezing door de Knack-redactie van Naima Amzil tot Figuur van het jaar

"Wij hebben het genoeg van u mee te delen dat de Journalisten Auteurs Maatschappij het bedrag van (...) op uw rekening nr. (...) heeft gestort."

Alain Guillaume, directeur-generaal van de JAM, in een brief aan alle leden van 29 november 2005

"Ik heb er een hekel aan als ik merk dat mensen in dit bedrijf alleen naar Studio Brussel luisteren."

Jan Segers, VTM-programmadirecteur, in Het Laatste Nieuws van 3 december 2005

"In mijn jeugd was ik een begenadigd langeafstandsloper, maar als journalist heb ik mijn lichaam jarenlang verwaarloosd. Ik herinner me hoe slecht ik me voelde en mijn humeur kunstmatig opkrikte door veel trappisten te drinken en zo. Wat dan weer vermoeidheid en depressiviteit als lastige bijverschijnselen gaf. Toen ik enkele jaren geleden de koersfiets ontdekte, bloeide ik weer helemaal open."

Filosof en cultuurjournalist Marc Van den Bossche in De Morgen van 7 december 2005

"Helaas voor de digitale vooruitgang was ik ook al tevreden met analoge televisie. Inzake aanbod moet ik zoeken naar welkome extraatjes. Oké, ik heb de acht zenders terug die ik verloor toen ID-TV werd geïntroduceerd, maar geef toe, ook u kijkt/keek daar slechts naar tijdens het zappen-uit-verveling."

Tom Willems in Gazet van Antwerpen van 29 november 2005

"We zoeken in bepaalde niches de magazines die een leidende rol hebben en recurrent gezond zijn. *Point de Vue* is daar een voorbeeld van. Het is geen sensatieblad en het is in zijn branche het meest serieuze tijdschrift. (...) Indien men rekening houdt met onze 35 procent in *L'Express/L'Expansion*, dan vertegenwoordigt Frankrijk een kwart van onze groepsomzet."

Rik De Nolf, gedelegeerd bestuurder Roularta, in De Tijd van 10 december 2005

"2006 wordt voor VT4 en Vijftv het beste jaar ooit."

Ricus Jansegers, programmadirecteur van SBS België, in De Standaard van 1 december 2005

ZIJN MEDIA JE OP HET
LIJF GESCHREVEN?

GAZET VAN ANTWERPEN is met een bereik van bijna een half miljoen lezers per dag de uitgesproken marktleader in de provincie Antwerpen en het Waasland. De krant staat in de mediawereld bekend om haar trouw publiek. Onze klanten, professioneel of particulier, verdienen onze volste aandacht, want zij hebben Concentra Media doen uitgroeien tot het succesvolle multimediabedrijf dat het vandaag is. Om onze reputatie als toekomstgericht bedrijf hoog te houden, hebben we jouw talent nodig. Vandaar dat we voor onze vestiging in **Antwerpen** momenteel uitkijken naar een (m/v):

eindredacteur metropool

Je functie: De redactie van Gazet van Antwerpen is op zoek naar een eindredacteur voor haar grootste regionale editie. In deze functie coördineer je een team van gedreven journalisten die permanent op het nieuws in de regio jagen en hun informatie vertalen in heldere, vlot leesbare artikels. Je beslist of dit het nieuws is dat de krant moet halen. Je zorgt dat dit nieuws tijdig en in de juiste vorm arriveert.

Je profiel: Als ervaren journalist hou je ervan om teksten bij te schaven, te corrigeren en te herschrijven. Je houdt van coördinatie werk en bent een creatieveling bij het verzinnen van koppen en inleidingen. Je weet steeds de juiste foto's bij een tekst te kiezen en kunt gemakkelijk met lay-outers praten over de vormelijke aspecten van een krantenpagina. Je moet uiteraard gebeten zijn door de nieuwsmicrobe. Je kent groot-Antwerpen als je broekzak. Je hebt een sterke persoonlijkheid, maar combineert die met gevoel voor teamwork. Bovendien val je op door je veelzijdigheid, flexibiliteit, durf, stressbestendigheid en openheid. Het flexibele werkrooster op een redactie, met regelmatig avond- en weekendwerk, schrikt je niet af. Je bent geboeid door het regionale aspect van de journalistiek.

Ons aanbod: Wij bieden je een boeiende, afwisselende en zelfstandige functie met verantwoordelijkheid in een dynamisch mediabedrijf. Wij voorzien een salaris op niveau aangevuld met extralegale voordelen en loopbaanperspectieven.

Interesse? Beschik je over een vlotte pen en een flinke dosis eindredacteurs talent? Overtuig ons dan door een korte, maar vooral creatieve en gemotiveerde sollicitatiebrief met cv te sturen naar: Concentra Media, t.a.v. Luc Rademakers, Katwilgweg 2, 2050 Antwerpen. Je kan je eveneens per e-mail kandidaat stellen (je.kandidatuur@concentra.be) of on line solliciteren (www.concentra.be).

 HET BELANG VAN LIMBURG HEBBES metro

 102.5 FM atv antwerpen 1 etalage

 GAZET VAN ANTWERPEN TVL TVL

Concentra (MEDIA)

AVBB VRIJWAART BRONNENGEHEIM TEGEN BOM

In Kamer en Senaat is dezer weken druk gewerkt aan een nieuwe wet op de bijzondere opsporingsmethoden (BOM) van politie en justitie in de strijd tegen terrorisme en georganiseerde criminaliteit. De AVBB was, samen met de advocatuur, bijzonder alert, omdat in het wetsontwerp van Justitieminister Laurette Onkelinx (PS) ook een hoofdstukje over 'inkijkoperaties' zit. Een vorm van huiszoeking zeg maar, die zich al te snel ook tegen journalisten en redacties zou kunnen keren wanneer zij berichten over criminaliteit en terrorisme. En die de belangrijke realisatie van de wet tot bescherming van de journalistieke bronnen weer deels teniet dreigde te doen.

Justitieminister Onkelinx heeft in de Senaat echter uitdrukkelijk verklaard dat de Bronnenwet, als *lex specialis*, primeert op de algemene regeling van de BOM-wet. Door de opneming van die verklaringen in de Parlementaire Stukken verkreeg de AVBB alvast een stuk rechtszekerheid. Blijft de noodzaak dat Justitie de Bronnenwet beter communiceert aan de onderzoeksmagistraten op het terrein, zo gaf de AVBB Onkelinx nog mee. De wet was in april jl. amper van kracht, of een onderzoeksrechter vond het alweer nodig een huiszoeking uit te voeren bij een Franstalige journalist. (PD)

NIEUW GERECHTSGEBOUW ANTWERPEN WORDT JOURNALISTIEKE UITDAGING

Apetrots werd in Antwerpen het doek weggetrokken van het splinternieuwe, puntige gerechtsgebouw. Een gigantisch gerekte trap – net een kunstmatige skipiste – voert de bezoeker naar de glazen buik van het enorme 'insect', dat is neergestreken tussen de Zuidwijk en de Ring. De transparante wandelzaal en de schaaldaken vormen de voornaamste attracties, ook al lijkt het alsof de architecten alleen maar onderdelen van kolossale hangbruggen in hun materialenkoffer hadden zitten.

Voor journalisten wordt de nieuwe justitietempel beslist een héél grote uitdaging. Er is volop *security* en er zijn strikt gescheiden wandelwegen voor publiek en magistraten. De huiselijke sfeer van de oude gerechtsgebouwen, waar informeel en discreet vaak prachtige primeurs te oogsten waren, lijkt voorgoed begraven. Benieuwd hoe de nieuwe generatie gerechtsverslaggevers deze harde noot gaat kraken. (JB)

Vlnr: Luc Van der Kelen, Dirk Remmerie, Piet Depuydt, Yves Desmet, Luc Rademakers, Tessa Vermeiren en Jörgen Oosterwaal. (Foto's Maitrise)

DE TOEKOMST VAN DE GESCHREVEN PERS

Ivan Declercq

De geschreven pers is in Vlaanderen in goeden doen. Zes hoofdredacteuren en één politiek commentator toonden zich vrij optimistisch tijdens het debat dat medio december het Abraham Verhoevenjaar afsloot in het IPV in Antwerpen.. Jammer toch van die crossmediale belangenverstrengeling.

De hoofdredacteuren Luk Rademakers (*Gazet van Antwerpen*), Dirk Remmerie (*Het Nieuwsblad*), Yves Desmet (*De Morgen*), Piet Depuydt (*Trends*), Tessa Vermeiren (*Weekend Knack*), Jörgen Oosterwaal (*Humo*) en commentaarschrijver Luc Van der Kelen (*Het Laatste Nieuws*) hebben vertrouwen in de toekomst van de geschreven pers. Volgens Desmet heeft dat te maken met concurrentie: "In Nederland heeft een grote meerderheid een krantenabonnement. Bij ons wordt de strijd in de krantenwinkel uitgevochten. Wij moeten meer luisteren naar wat de lezer wil. Terwijl zich in Nederland een bloedbad aftekent, gaat bij ons de krantenverkoop vooruit." Zijn collega Remmerie haalde cijfers boven die moeten aantonen dat er nu meer krantenlezers zijn dan in 1980. En *De Tijd* dan? "Ik vermoed dat ze terugkeren naar hun core business." (*Depuydt*)

Het internet is geen bedreiging, wel de gamecultuur (Rademakers), het gebrek aan tijd bij "de hardwerkende Vlaming" en de "vergratsering van het nieuws" (Desmet). "Als de consument ervan wordt overtuigd dat nieuws een gratis product is, wordt het moeilijker aan te tonen dat betaald nieuws meer te bieden heeft." Dat kon Rademakers, die van *Metro* komt, niet over zijn kant laten gaan: "Nieuws is altijd gratis geweest, kijk maar naar de radio." De panelleden waren het erover eens dat de media nu beter zijn dan vroeger en stelden dat het ondenkbaar is dat ze nog richtlijnen zouden krijgen uit de politieke wereld. Volgens Oosterwaal "een achterhaald debat, nu economische groepen hun stempel drukken op de berichtgeving". Toen Van der Kelen zei dat hij bij De Persgroep vrij kon schrijven, ook over VTM, reageerde Oosterwaal sec: "Flauwekul." Daarmee was het debat over crossmediale verstrengeling aangezwengeld. Een verhaal over wie het met wie doet en welke belangen spelen achter de schermen. Desmet beweerde dat hij nog nauwelijks de VRT durft te hekelen, uit vrees dat hij niet geloofwaardig overkomt, als lid van De Persgroep-club. Vooral de alliantie VRT-De Standaard moest het ontgelden.

Vermeiren betreunde nog het afvoeren van oudere journalisten, waardoor redactioneel geheugen verdwijnt, en ze pleitte voor een betere vergoeding voor jonge journalisten. Vanuit de zaal vroeg VVJ-nationaal secretaris Pol Deltour de hoofdredacteuren hoe ze kunnen toelaten dat 45-plussers worden weggesaneerd, jonge journalisten snel ontmoedigd afhaken en bij enkele kranten mensen aan de deur worden gezet zonder dat met hen ernstig wordt gepraat over het waarom.

Voor uitgebreid verslag van het debat: zie www.journalist.be

ZIN OM 2500 EURO OP ZAK TE STEKEN?

NEEM DEEL AAN DE
PERSPRIJS 2005
VAN DE PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT

Misschien maakte u de afgelopen twee jaren wel een reportage over Vlaams-Brabant. Een doorwrochte analyse van de taalfaciliteiten in de Vlaamse Rand, een reeks over het economisch weefsel rond de luchthaven, een luchtig verslag over een regionaal initiatief..

Elk audiovisueel werk dat bijdraagt tot een betere beeldvorming van de provincie Vlaams-Brabant (bestuur en/of regio) en dat in 2004 of 2005 verscheen in de Vlaamse media kan meedingen.

Kandidaturen zijn welkom tot eind januari 2006.

audiovisueel
werk

Meer inlichtingen, reglement en deelnemingsformulier bij de Provincie Vlaams-Brabant, informatiedienst, Provincieplein 1, 3010 Leuven, tel. 016-26 71 64 info@vlaamsbrabant.be, www.vlaamsbrabant.be/reglementen

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

– Vraagje over kunstonderwijs? –

Of over steun aan kunstenaars, loopbaanonderbreking, adoptie, minimumnormen voor huurwoningen ... ? Kortom, u heeft een vraagje voor de Vlaamse overheid? U krijgt van ons meteen het antwoord, of we wijzen u de weg ... elke werkdag tussen 9 en 19 uur.

De Vlaamse Infolijn
0800-3 02 01

Uw gids door de Vlaamse overheid

GRIJZE JOURNALISTEN

Pol Deltour

Het Generatiepact en kranteditorialisten mogen dan al de mond vol hebben van 'langer werken', alvast in de mediasector zet de uitstoot van vijftig- (soms zelfs 45-) plussers zich onverminderd voort. Daarmee hebben we niet gezegd dat journalisten er dramatisch veel slechter aan toe zouden zijn dan de gemiddelde werknemer. Maar hun situatie beantwoordt wel aan de globale evolutie op de arbeidsmarkt, en die is al erg genoeg.

In dit Dossier enkele facts and figures over oud worden in de (Vlaamse) journalistiek. Ook aandacht voor wat er na de uitval gebeurt: het pensioen en wat daar voor loontrekkende beroepsjournalisten als supplement bijkomt. Het VVJ/AVBB-secretariaat blijft vanzelfsprekend beschikbaar voor elke verdere uitleg.

Op zijn minst op drie Vlaamse redacties moeten op dit ogenblik journalisten weg. *De Tijd* is het meest zichtbare geval, elders verloopt de afvloeiingsoperatie discreter. In enkele gevallen worden de gedumpte journalisten vervangen, dan weer niet, en heet het vlakaf dat er "te veel volk op de redactie is".

Sommigen krijgen wel bijzonder vreemde argumenten te horen voor hun ontslag. Zoals: "Je kan niet schrijven" (sic, en dat soms na decennia dienst). Of nog: "Je bent te oud, de nieuwe technologieën hebben je ingehaald."

Van alle Vlaamse loontrekkende beroepsjournalisten is 17,1 procent momenteel 50-plusser. Dat is misschien niet dramatisch weinig, netzomin als de globale leeftijds piramide van de beroepsjournalisten direct grote zorgen baart. Maar op de werkvloeren wordt alsmear duidelijker hoe weinig het grijzende journalisten wordt gegund om waardig ouder te worden op hun redacties. Alle Vlaamse overheidsinstellingen tot 'vrijwaring an het collectieve geheugen op de redacties ten spijt'.

Een opvallend verschil in leeftijds piramide doet zich nog voor tussen de geschreven pers en de audiovisuele nieuwsmedia. Bij de dagbladen is 18 procent van de loontrekkende beroepsjournalisten 50-plusser, bij de magazines is dat zelfs 22,8 procent. De omroepen en productiehuisen tellen slechts 15,1 procent 50-plussers. Dat heeft allicht ook te maken met de relatief jeugdige leeftijd van de AV-sector op zich.

Ook binnen de dagbladsector zijn er verschillen. De 'oudste' redacties zijn die van *Het Volk* en *De Lloyd*, waar telkens 33 procent van de beroepsjournalisten de kaap van 50 jaar heeft gehaald. Een uitgesproken 'jonge' redactie is die van

Metro, waar niemand werkt van 50 jaar of meer.

Op de *Concentra*-kranten is 20 procent van de beroepsjournalisten 50-plusser. Bij *De Morgen* en *De Standaard* gaat het om respectievelijk 19,9 en 19,6 procent. Het *Laatste Nieuws* en *Het Nieuwsblad* scoren respectievelijk 16,4 en 16,3 procent. Ook *De Tijd* haalt slechts 14,4 procent.

Ex-journalisten en de VVJ/AVBB: word erelid!

Oudere journalisten, al dan niet gedumpt door hun baas, hebben één zekerheid: ze kunnen tot in de eeuwigheid lid blijven van de VVJ/AVBB. (Brug)gepensioneerde journalisten die binnen de wettelijke perken (zie pagina 11) nog enige journalistieke activiteit blijven ontplooiën, kunnen hun erkenning als beroepsjournalist en de bijhorende officiële persdocumenten behouden. In het verlengde hiervan kunnen ze als gewoon lid aangesloten blijven bij de VVJ/AVBB.

Maar ook de oudere collega's die pen, microfoon of camera definitief aan de wilgen hangen kunnen lid blijven van de beroepsunie. Daartoe vullen ze het formulier 'erelid' in, dat op onze website www.journalist.be te vinden is. Daar staat ook meer uitleg over de inhoud en voordelen van het erelidmaatschap. Overigens kan ook iedereen die al op jongere leeftijd het vak achter zich laat als erelid toetreden tot de VVJ/AVBB. Doén!

HET ABC VAN HET AANVULLEND JOURNALISTENPENSIOEN

Pol Deltour

Loontrekkende beroepsjournalisten (niet de freelancers) krijgen wanneer ze met pensioen gaan een meer dan aardig extraatje in de vorm van een aanvullend pensioenbedrag. Bij een volledige beroepsloopbaan in de journalistiek gaat het om 1/3 van het gewone pensioen dat erbij komt. Dat veronderstelt dan wel de werkgever tegemoet aan zijn wettelijke plicht om 3 procent extra sociale bijdrage te betalen aan de RSZ, waarvan 1 procent voor rekening komt van de journalist zelf.

Waar komt dat aanvullende journalistenpensioen eigenlijk vandaan?

Daarvoor moeten we terug naar de twee Wereldoorlogen die het land hebben geteisterd. De journalisten weigerden toen in groten getale mee te werken aan hun door de Duitse bezetter opgevorderde kranten, en gingen massaal in het verzet. Ter compensatie voor de verloren dienstjaren en als beloning voor hun moed stelde de Belgische regering een aanvullend pensioen in het vooruitzicht.

Met een Koninklijk Besluit van 21 juli 1972 werd de regeling (eindelijk...) een feit. Het gaat overigens om een *wettelijk*, dus verplicht pensioenstelsel, goed te onderscheiden van een *privaat* pensioenspaarplan. Noch de werkgever noch de werknemer kan er van af! Behalve loontrekkende beroepsjournalisten genieten alleen nog beroepspiloten zo'n aanvullend pensioen, overigens om dezelfde reden.

Wie betaalt?

Denk nu niet dat de Belgische Staat dat mooie pensioensupplement helemaal zelf betaalt. In 1972 is een systeem van autofinanciering opgezet, dat erop neerkomt dat de werkgever 2 procent extra sociale zekerheidsbijdrage op het brutoloon betaalt en de loontrekkende beroepsjournalist zelf 1 procent. *Controleer op je maandelijkse loonfiche of die extra inhouding wel degelijk gebeurt!*

Voor de journalisten die voor 1972 al aan de slag waren kon die bijkomende sociale heffing natuurlijk moeilijk nog gebeuren, en hun journalistenpensioen wordt dan ook met een overheidssubsidie gefinancierd. In dat verband ontvangt de VVJ van de Vlaamse Gemeenschap een jaarlijkse subsidie van (we ronden af) 55.000 euro die *linea recta* aan de Pensioentoren doorgestort wordt.

Waarop te letten?

Van zodra je én loontrekkende én erkend beroepsjournalist bent, moet je werkgever de extra RSZ-bijdrage betalen. Pols bij de personeelsdienst of alles in orde is, en ga op je loonfiche na of de bijkomende inhouding van 1 procent op je eigen brutoloon gebeurt. Let hier ook op wanneer je van werkgever verandert. Het aanvullend journalistenpensioen wordt (sinds 1972 toch) enkel toegekend voor de beroepsjaren dat de aanvullende RSZ-bijdrage werd betaald.

De Erkenningscommissie speelt nieuwe erkenningen in elk geval volautomatisch door aan de betrokken werkgever. De werkgevers ontvangen verder bij elke vijfjaarlijkse hernieuwing van de persdocumenten de geactualiseerde lijst van alle beroepsjournalisten in hun bedrijf.

Wat als de aanvullende bijdragen níet worden betaald?

Dan dringt een regularisering zich op, ook voor het verleden. Verwittig je werkgever, maar ook het VVJ-secretariaat (info@journalist.be). Dat bezorgt je een typebrief waarmee je de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) kan aanschrijven. De Pensioentoren zal de werkgever aanmanen om de niet-betaalde sociale bijdragen alsnog te vereffenen. Belangrijk is vervolgens artikel 26 van de RSZ-wet van 27 juni 1969: dit verbiedt werkgevers om op hun werknemers de sociale zekerheidsbijdragen te verhalen waarvan ze de inhoudingen niet te gepasten tijde hebben gedaan.

En wat levert ons dat nu op?

Wie een volledige loopbaan als journalist achter de rug heeft (voor mannen 45 jaar, voor vrouwen op dit ogenblik 43 jaar) en tevens steeds het loonplafond voor de pensioenberekening haalde, krijgt een pensioensupplement van 33 procent van het gewone bediendenpensioen. Concreet: een 'gewoon' bediendenpensioen van (afgerond) 18.000 euro bruto per jaar komt voor gepensioneerde beroepsjournalisten neer op zowat 24.000 euro bruto. Voor de (hogere) gezinspensioenen ligt de verhouding op (weer afgerond) 22.700 tegenover 30.300 euro bruto per jaar. Wat daar netto van overblijft, hangt vanzelfsprekend af van factoren als andere inkomsten en kinderlast.

Niet iedereen haalt een volledige carrière als beroepsjournalist (of zat niet steeds aan het loonplafond), en dan wordt het aanvullende journalistenpensioen prorata verminderd.

Belangrijk: elk geval is verschillend. Om écht zicht te krijgen op je pensioenbedrag vraag je via je gemeentebestuur best een raming aan bij de RVP - iets wat mogelijk is vanaf 55 jaar. Let er dan ook op dat het journalistensupplement in de rekening betrokken wordt.

Wat bij ziekte, werkloosheid, brugpensioen?

Wie een deel van zijn loopbaan in het water ziet vallen door werkongeschiktheid, werkloosheid of brugpensioen, moet niet panikeren. Volgen die situaties onmiddellijk op een periode waarin men als loontrekkende beroepsjournalist aan het werk was, dan worden ze voor het journalistenpensioen gelijkgesteld met dienstjaren. En dit zonder dat de extra sociale zekerheidsbijdragen werden betaald.

En de administratieve mallemol?

Dit blijft al bij al beperkt. Voor beroepsjournalisten die via de gemeente hun pensioen aanvragen, opent de RVP automatisch een dossier 'beroepsjournalist'. In dat kader vraagt de RVP ook aan de VVJ/AVBB en de uitgeverkoepel VDP/BVDU om de carrière van betrokkene als loontrekkende beroepsjournalist te bevestigen.

AFGESCHREVEN EN NIET UITGESCHREVEN

Ivan Declercq

Nogal wat oud-journalisten voelen zich nog helemaal niet uitgeschreven. Over bijverdienen na het (brug)pensioen.

De administratieve vereenvoudiging laat zich vanaf 1 januari 2006 alvast voelen bij de gepensioneerden die na hun 65 professioneel nog aan de slag blijven. Tot nog toe moest een gepensioneerde zijn beroepsactiviteit melden bij de pensioenadministratie via het zogenaamde formulier 74A, binnen de 30 dagen na de toekenning van het pensioen of binnen de 30 dagen na aanvang van de activiteit. Hij moest ook zijn werkgever informeren dat hij gepensioneerd is, met het formulier 74B. En die werkgever moest op zijn beurt aangetekend aangifte doen bij de pensioenadministratie, met formulier 74C.

Door de elektronische 'dimona'-aangifte hoeft die papierwinkel niet meer. Gegevens uit het pensioenkadaster worden gekruist met de RSZ-aangiften, zodat makkelijk te zien is welke gepensioneerde nog werkt. Die krijgt dan informatie toegestuurd over het maximale bedrag dat hij of zij mag bijverdienen zonder het pensioen in gevaar te brengen.

Volgens minister Sabine Laruelle (Middenstand) zal een soortgelijk systeem worden uitgewerkt voor wie als zelfstandige aan het werk blijft. De RSVZ is verzocht om informatie over zelfstandige activiteiten van gepensioneerden door te geven.

Gepensioneerden jonger dan 65 jaar moeten voorlopig wél nog volgens het oude systeem hun beroepsactiviteit aangeven. En voorts blijven ook nog altijd de formaliteiten gelden voor de partner van de gepensioneerden, voor gepensioneerden die activiteiten hebben in het buitenland, voor politieke mandatarissen en voor werk met een artistiek of wetenschappelijk karakter.

Door het Generatiepact wordt het maximale *bruto* bedrag dat iemand mag verdienen na de wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar) behoorlijk opgetrokken. Voor 2005 was dat voor een beroepsactiviteit als werknemer € 13.556,68. In 2006 is dat € 15.590,18 en in 2007 wordt het € 17.149,20. Wie nog kinderlast heeft, mag daar € 3.780 bruto bijtellen.

Een gepensioneerde die nog werkt als zelfstandige, mag netto belastbaar € 10.845,34 (2005), € 12.472,14 (2006) en € 13.719,35 (2007) bijverdienen. Voor kinderlast worden die bedragen verhoogd met € 2.968,63 netto per jaar.

Brugpensioen

Voor bruggepensioneerden liggen de zaken een stuk gecompliceerder. Om te beginnen is de term 'pensioen' al verwarrend: het gaat niet echt om een pensioen, maar om een werkloosheidsuitkering, door de voormalige werkgever aangevuld met een bedrag. Met andere woorden: de RVA (www.rva.fgov.be) is hier betrokken partij.

Wat ons in deze context interesseert, is: mag u als bruggepensioneerde nog iets bijverdienen? Dat kan, onder bepaalde voorwaarden. Een bruggepensioneerde journalist die *af en toe* eens een stuk schrijft, moet dat officieel melden voor hij zijn activiteit begint (ook als het om een weekend of een feestdag gaat). Dat kan op twee manieren: wie gekozen heeft voor een controlekaart, maakt het vakje zwart van de dag van arbeid. Wie zonder controlekaart door het leven stapt, moet zijn activiteit bij zijn uitbetalinginstelling melden, met een formulier C99.

Als u *regelmatig* een nevenactiviteit uitoefent, zijn er meer voor-

waarden. Als u jonger bent dan 58 jaar, moet u die nevenactiviteit al hebben uitgeoefend tijdens het werken in loondienst en dat minstens gedurende de drie maanden die de aanvraag om brugpensioen voorafgaan. Een nevenactiviteit beginnen tijdens het brugpensioen kan dus in principe niet. Maar als u minstens één jaar met brugpensioen bent, kunt u wel starten met een nevenactiviteit. Een vrijstelling hiervoor moet worden aangevraagd bij de uitbetalinginstelling, met een formulier C89. Bent u ouder dan 58, dan geldt bovenstaande voorwaarde niet. Tweede voorwaarde: u moet de nevenactiviteit melden bij uw uitbetalinginstelling. Formulier C1 en C1A.

Als u die activiteit verricht vóór 7 en na 18 uur, op werkdagen, moet u ze niet aangeven op uw controlekaart of op het formulier C99. Werkt u tussen 7 en 18 uur, dan moet u dat wel aangeven en verliest u voor die dag uw uitkering. Als u op zaterdag of zondag werkt, moet u dat altijd melden, en u verliest een uitkering voor de zaterdag en een uitkering van een werkdag voor de op zondag gepresteerde arbeid.

Als u aan de voorwaarden voldoet, kunt u nog altijd uw recht op brugpensioen zien ingetrokken worden door de directeur van het werkloosheidsbureau, als die oordeelt dat uw activiteit niet het karakter van een nevenactiviteit heeft.

De inkomsten van uw nevenactiviteit mag u in beperkte mate cumuleren met uw brugpensioen. U mag gemiddeld 11,46 euro per dag bijverdienen zonder dat op uw werkloosheidsuitkering wordt gekort. De RVA gaat uit van 312 werkdagen, zodat we uitkomen op 3.575,50 euro per jaar. Het gaat om nettobedragen (voor een nevenactiviteit in loondienst: brutoloon - RSZ - bedrijfsvoorheffing. Voor een zelfstandig bijberoep: bruto-inkomsten - de lasten).

Als u een *artistieke* nevenactiviteit hebt, dan gelden aparte regels en moet u een formulier C1Artsi indienen bij uw uitbetalinginstelling.

Een bruggepensioneerde mag *vrijwilligerswerk* doen als het gaat om een onbezoldigde activiteit voor een bloed- of aanverwante tot de tweede graad, die niet kadert in de beroepsactiviteit van die bloed- of aanverwante. U mag dus niet even een handje toesteken in de winkel van uw broer of dochter. Een onbezoldigde vriendendienst mag ook, net zoals een activiteit voor een openbare dienst, een instelling van openbaar nut, een school of een vzw. De formaliteiten die u hiervoor moet vervullen vindt u op de website van de RVA en kunt u navragen bij uw uitbetalinginstelling. Het werk moet uiteraard onbezoldigd zijn, maar u mag wel een forfaitaire vergoeding ontvangen van maximaal 1.094 euro per jaar (bedrag voor 2005).

Een vennootschap?

Zoals gezegd, is het bedrag dat u mag verdienen beperkt, wil u niet op uw uitkering worden gekort. Wie een nevenactiviteit als zelfstandige begint, kan evenwel denken aan het oprichten van een vennootschap.

Voor meer informatie hierover verwijzen we naar het Dossier Oudere Journalisten op onze website www.journalist.be.

NIEUWE BAAN BRUGGEPENSIONEERDE BEDREIGT NIET LANGER JOURNALISTENPENSIOEN

Frans Wauters

Als bruggepensioneerde een nieuwe job aanvaarden, in gelijk welk statuut, tast voortaan de opbouw van het journalistenpensioen niet meer aan. Een eerste stap werd in 2004 gezet door toenmalig minister voor Pensioenen Frank Vandenbroucke, het sluitstuk krijgt nu vorm in het Generatiepact. Zelfs de stap naar een zelfstandige activiteit wordt niet meer zo zwaar afgestraft.

Wie met brugpensioen gaat, blijft tot zijn 65 in dat systeem. Hij is een werkloze, die gelijkstelling geniet voor zijn pensioenopbouw. Dat wil zeggen dat de Rijksdienst voor Pensioenen doorrekent alsof de betrokkene aan de slag blijft en voor zijn pensioen blijft betalen, net als zijn werkgever. Dat gebeurt ook voor de 33 procent toeslag die de journalist geniet op het gewone bediendepensioen.

Maar iedere werkloze mag opnieuw aan de slag gaan, ook al geniet hij of zij brugpensioen. Zijn pensioenvorming verloopt dan op basis van zijn nieuw inkomen en statuut. Als een journalist bediende of arbeider werd, stopte dat de opbouw van zijn journalistenpensioen. Hij muteerde onherroepelijk tot zijn 65 naar zijn nieuwe statuut, zelfs al keerde hij met goedkeuring van de RVA terug naar zijn situatie als bruggepensioneerde journalist. Dat kon een behoorlijk verlies meebrengen.

In 2004 bepaalde toenmalig Pensioenminister Vandenbroucke dat een bruggepensioneerde die opnieuw aan de slag ging daar geen nadeel mocht van ondervinden. Op zijn 65 zal voor hem het meest voordelige pakket worden berekend: óf de gelijkstelling, óf de nieuw opgebouwde pensioenrechten. Dat was een hele vooruitgang, maar er bleef een grote onrechtvaardigheid hangen: wie als zelfstandige aan de slag ging, verdween immers uit het zicht van de Rijksdienst voor Werknemerspensioenen. Hij bouwde pensioenrechten op als zelfstandige. Erger werd het als de betrokkene nog voor zijn 65 terugkeerde in zijn statuut van bruggepensioneerde. De RVA staat een terugkeer toe na ten hoogste negen jaar. Maar de pensioenberekening en de regels van de RVA zijn twee verschillende zaken. De gelijkstelling werd dan wel hervat, maar op basis van een forfaitair loon uit 1967.

Dat wordt nu in het Generatiepact gedeeltelijk rechtgetrokken. Als de journalist terugkeert in zijn brugpensioen, wordt de gelijkstelling hervat, met dezelfde berekening als toen het brugpensioen begon. Alleen voor de periode als zelfstandige is geen gelijkstelling mogelijk. Werken als zelfstandige blijft dus minder voordelig voor de pensioenopbouw dan werken in vast dienstverband. Maar het verschil is kleiner geworden. Wie als zelfstandige voor zijn pensioen dezelfde bijdragen betaalt als een bediende, krijgt voor die periode een vergelijkbaar pensioen, maar zonder journalistentoeslag.

Met die nieuwe regelingen is wel het journalistenpensioen veiliggesteld, maar daarmee zijn niet alle problemen opgelost. Eén van die problemen – daar maken RVA-bronnen gewag van – is vaak de werkgever die de brugpensioentoeslag betaalt. Die stopt de uitbetaling als de ex-werknemer een nieuwe job aanvaardt. Hij moet opnieuw betalen als de betrokkene zijn status als bruggepensioneerde heropneemt. Maar er zijn al voorbeelden van werkgevers die daar moeilijk over doen. Als je dan naar de rechter moet om alsnog de uitbetaling te verkrijgen, is het sop de kool niet meer waard.

Het is overigens niet vanzelfsprekend om beduidend meer inkomen te realiseren dan het brugpensioen, dat – afhankelijk van de bedrijfs-CAO – netto ruim 1.700 euro per maand kan bedragen. Voltijds werken voor een paar euro extra zal weinigen aantrekken. Maar als je de werknemerstoelage van 700 euro van het vroegere bedrijf zou mogen behouden, ook al heb je een nieuwe baan, wordt de drempel al behoorlijk lager. Zover zijn we echter nog niet.

Brugpensioen en journalistenpensioen

Voor de algemene regels met betrekking tot het journalistenpensioen zij verwezen naar elders in dit Dossier (zie pagina 10). Hier brengen we enkel in herinnering hoeveel een gepresteerd dienstjaar aan het pensioen bijdraagt:

geplafonneerd bruto jaarloon x 1,333 x herwaarderingscoëfficiënt x 0,6 (voor de alleenstaande) of 0,75 (voor gezinshoofden) : 45 (of 43 voor vrouwen)

Loonplafond en herwaarderingscoëfficiënt worden elk jaar opnieuw vastgelegd.

Wie nu met brugpensioen gaat, bouwt (met het loonplafond van vandaag) tot zijn echte pensioenleeftijd op 65 een jaarlijkse bonus op van $520,7856 \times 1,333 = 694,2$ euro. Tien jaar gelijkstelling in het stelsel van het brugpensioen krikt het echte jaarlijkse pensioenbedrag na 65, met 6.942 euro op.

Wie intussen bleef doorwerken als erkend journalist, zal toch een hoger pensioen opbouwen, omdat hij geniet van de jaarlijkse verhogingen van het loonplafond. Dat is voor de gelijkstelling geblokkeerd. Hoeveel dat verschil wordt, is onmogelijk op voorhand te zeggen, omdat het afhangt van de jaarlijks bepaalde parameters, in functie van de levensduurte. Wie tien jaar geleden met brugpensioen vertrok op 55, zou nu vanaf zijn 65 jaarlijks ruim 100 euro minder pensioen ontvangen dan een even oude collega die tot zijn 65 doorwerkte.

MARIJKE LIBERT: LASTIG KIEZEN TUSSEN KRANT EN BOEK

Mark Vlaeminck

"Als ik zes maanden aan een boek werk, word ik lastig omdat ik mijn naam niet meer in de krant zie staan. 'Libert, waar ben je eigenlijk mee bezig', vraag ik me dan af. En als ik voor de krant schrijf, heb ik het er soms moeilijk mee dat ik niet kan verder werken aan mijn volgende boek."

Aan het woord is Marijke Libert. Auteur van bewierookte romans en stevige non-fictieboeken, maar vooral al jaren bekend door haar grote artikelen in *De Morgen*. "Eigenlijk kies ik liever niet tussen boek en krant", zegt ze. "Ik kan geen van beiden missen."

"Er gewoon in gerold", antwoordt ze op de vraag hoe een jonge vrouw uit Oudenaarde met een onderwijsdiploma begin jaren tachtig op een redactie ging werken in plaats van geschiedenis te doceren.

"Het Vrouwenhuis gaf een persconferentie en ik nam daar namens een roze actiegroep het woord. Nadia De Beule had me daar bezig gehoord en zij kon mij overtuigen om mijn kans te wagen in de media. Discussieprogramma's zoals *Vinger in de Pap* met Chris Smet op de BRT. De jonge Filip Dewinter kwam daar toen al extreemrechtse praat verkopen."

"En ik wou schrijven. In zoverre ik me kan herinneren heb ik altijd journalist willen worden. Het eerste opstel dat ik neerpende, droeg als titel 'Ik wil reporter worden'. Ik dacht dat een reporter iemand was die in een autobus zat en permanent van de ene gebeurtenis naar het andere nieuwsfeit werd gevoerd. Ik kon aan de slag op de Gentse redactie van *De Morgen* en daar leerde ik zowaar collega's kennen die Louis Paul Boon echt hadden gekend. Fier dat ik was. Ik kende iemand die Boon gekend had!"

"Lang heeft die eerste euforie niet geduurd want *De Morgen* ging failliet. Toch overleefden we het, en toen we herbegonnen stuurde hoofdredacteur Paul Goossens me op een mooie dinsdag naar de wekelijkse persconferentie van de BRT. 'En in 't vervolg ga je elke dinsdag', sommeerde Goossens. 'Dat betekent dus dat ik hier nu de mediaspecialist word', probeerde ik. 'Zulke grote woorden gebruik je beter niet', antwoordde hij."

En toch. Jaren lang was Marijke Libert wel degelijk de mediaspecialist van haar krant. De dossier- en stielkennis die ze daar opdeed, culmineerde in 1992 in het stevige boek *VTM*. De euforie voorbij. In deze eerste onafhankelijke journalistieke doorlichting van het fenomeen commerciële televisie in

Marijke Libert: 'Zonder ideeën geen journalistiek' (Foto Nick Hannes)

Vlaanderen bracht zij het chronologische en thematische verhaal van de Vlaamse Televisiemaatschappij. Voor studenten aan het RITCS nog steeds verplichte lectuur.

Maar een mens leeft niet van non-fictie alleen. *Sterk Water*, de eerste roman van Libert – ze is nu aan haar derde bezig – kreeg lof van de recensenten. Een vondst was het, met huizen als vertellers van verhalen.

Voltijds krant en voltijds literatuur is moeilijk vol te houden. Daarom verdeelt ze nu haar tijd tussen de weekendbijlagen van *De Morgen* en literatuur bij Manteau-Meulenhoff. De link tussen die twee facetten van schrijven?

"Mensen", antwoordt ze. "In die paar decennia dat ik schrijf heb ik de meest diverse mensen ontmoet en geïnterviewd, tot en met de grootste politici. Maar als iemand mij nu vraagt aan wie of wat ik de beste herinneringen bewaar dan is het antwoord duidelijk: de schoonste interviews maak je met de schoonste

mensen. Misschien zou een Hollandse uitgeverredacteur hier nu schoon vervangen door mooi, maar ik zeg schoon. Een schone mens. Een boer bijvoorbeeld."

"Vroeger had ik de reputatie een harde interviewster te zijn. Ik kan gemakkelijk een halve dag met iemand praten om er uit te halen wat ik nodig heb. Maar met de jaren werd ik milder. Ik ben niet meer zo streng. Wat weer niet betekent dat ik mij laat afschepen of met mij laat sollen. Als ik een afspraak voor een interview heb met Jasperina de Jong en op het overeengekomen uur laat zij weten dat ze vandaag geen zin heeft, dan zeg ik 'geen probleem, ik kom morgen wel terug'. Maar het is me ook al een paar keer overkomen dat ik midden in een interview opstap en zeg 'laat maar, voor mij hoeft het niet meer'. Als de gesprekspartner duidelijk laat blijken dat het hem helemaal niet interesseert, dan mag ik dat toch ook doen zeker?"

"Journalistiek is een prachtig beroep. Omdat het gaat over ideeën. Of zou moeten gaan. Tegenwoordig is er wel een strekking om bij alles wat gebeurt de mening te vragen van iemand anders, liefst dan nog een BV. Maar zelfs als de journalist zijn eigen mening in zijn stuk niet aan bod moet of mag laten komen, dan nog moet de journalist ideeën hebben. Zonder ideeën is journalistiek maar niets."

WILLY COURTEAUX: 'WIE ALLES AFBREEKT, VER

Na 42 jaar in de journalistiek nam Willy Courteaux (81) in 1989 afscheid van Humo. Daar was hij vanaf eind jaren zestig vooral Dwarskijker, die de tv-programma's recenseerde. Omzien met een intellectueel zonder diploma. "Nee, ik ben nooit lid van de communistische partij geweest."

"Voor een filosoof bestaat zijn ochtendgebed erin de krant te lezen, vond Hegel. Op een normale dag neem ik twee kranten door: *De Standaard* en *De Tijd*. Het gebeurt dat ik ook *NRC Handelsblad* koop. Bij *Humo* arriveerde ik doorgaans als eerste op kantoor. Dan stortte ik me meteen op de stapel kranten en weekbladen die de postbode had afgeleverd. Mijn geliefkoosde weekblad was *The New Statesman*. Ten eerste omdat daar uitstekende stukken in stonden, maar ook omdat er nooit een foto in werd gepubliceerd. Ik hou van bladen zonder foto's. Zulke bladen worden een zeldzaamheid, hé. Het tegendeel doet zich voor: foto's verschijnen op een steeds groter formaat. Afgelopen zomer zag ik in *De Standaard* een artikel over de hitte en de weerslag daarvan op het leven in de Vlaamse bejaardentehuizen. Daar stond een foto bij van een oude vrouw die aan een ijsje likte. De foto nam zowaar een derde van een pagina in beslag. De toegevoegde waarde daarvan ontging mij volledig."

"Hoe vaak zijn op de televisie intussen al niet de twee instortende WTC-torens te zien geweest? Die gebeurtenis is daardoor serieus in kracht gedevalueerd. Maar ja, 't is de huidige trend: nieuws is blijkaar alleen nog nieuws als er beelden zijn. In zo'n geval wordt het onderwerp uitvoerig behandeld. In het andere geval klinkt het uit de mond van de nieuwslezer verontschuldigend: 'We hebben nog geen beelden, maar in onze volgende uitzending ongetwijfeld wél.' Ze kunnen de pot op met hun beelden! Het aantal opgedroogde bloedvlekken op de grond dat ik al in journaals heb gezien, moet in de honderden lopen. 't Is vaak het enige beeld dat ze hebben en, hoera, dat moeten ze dus zeker meegeven aan de kijker. En als zelfs dát er niet is, tonen ze wel het bordje met de naam van de straat waar het is gebeurd. Wat heb ik daar in 's hemelsnaam aan?"

"Jarenlang heb ik *De Morgen* gelezen. Uiteindelijk heb ik die ingeruild voor *De Standaard*, omdat ik dat tenminste nog een rustige krant vind. Zonder veel gewriemel. Van opmaak ook vrij klassiek. Kortom, minder yuppie dan *De Morgen*.

't Is natuurlijk toe te juichen dat *De Morgen* zich heeft losgewerkt van de socialistische partij. Er was een tijd dat de socialistische voorman Jos Van Eynde de hoofdredacteur van *Volksgazet* was. Dat zou nooit meer mogen kunnen. Daartegenover staat dan weer de vaststelling dat kranten vandaag nauwelijks nog een eigen profiel hebben. De grootste gemene deler is dat overal de plaag van de column heerst: de man of vrouw die schrijft, is belangrijker dan wat er staat. De stijl telt meer dan de inhoud. Vroeger werd een journalist geacht gespecialiseerd te zijn in de materie waarover hij zich uitsprak. Troch van *De Standaard* was daar een prachtig voorbeeld van. Hij ging dwars tegen de Koude Oorlog-propaganda in en durfde de puntjes op de i te zetten. Met als onvermijdelijk gevolg dat sommige lezers hem verweten een communist te zijn. Die eigenzinnige houding mis ik bij de heden-

daagse editorialisten. Ik vind dat kenmerk eigenlijk alleen nog terug bij Stefaan Huysentruyt van *De Tijd*."

"Jef Anthierens, de toenmalige hoofdredacteur van *Humoradio*, heeft serieus moeten aandringen vooraleer ik de tv-criticus van het blad wilde worden. Toen ik dan toch ja zei, maakte ik hem meteen duidelijk: 'Ik wil alleen programma's bespreken waarvan ik vind dat ik er een oordeel over kan vellen.' Met variëte en aanverwante toestanden had ik geen enkele affiniteit, dus daar wilde ik ook niet verplicht naar kijken. Als een bepaald genre je sowieso op voorhand al verveelt, kun je onmogelijk een objectieve bespreking maken.

In het begin had ik thuis niet eens een tv-toestel. Daarom bleef ik 's avonds op kantoor televisie kijken. Later kwam daar een videorecorder bij, wat me toeliet het programma op te nemen en het af te spelen op het moment dat dit me het best uitkwam. Dat deed ik vaak in de middagpauze, wanneer mijn collega's gingen lunchen. Terwijl ik ontspannen zat te kijken – toch wel belangrijk – at ik mijn boterhammen. De mythe wil dat Paul Snoek, mijn voorganger, nog een straffer geval was dan ik. Ook hij had geen eigen tv-toestel en ging dan maar postvatten voor het uitstalaam van een elektriciteitszaak."

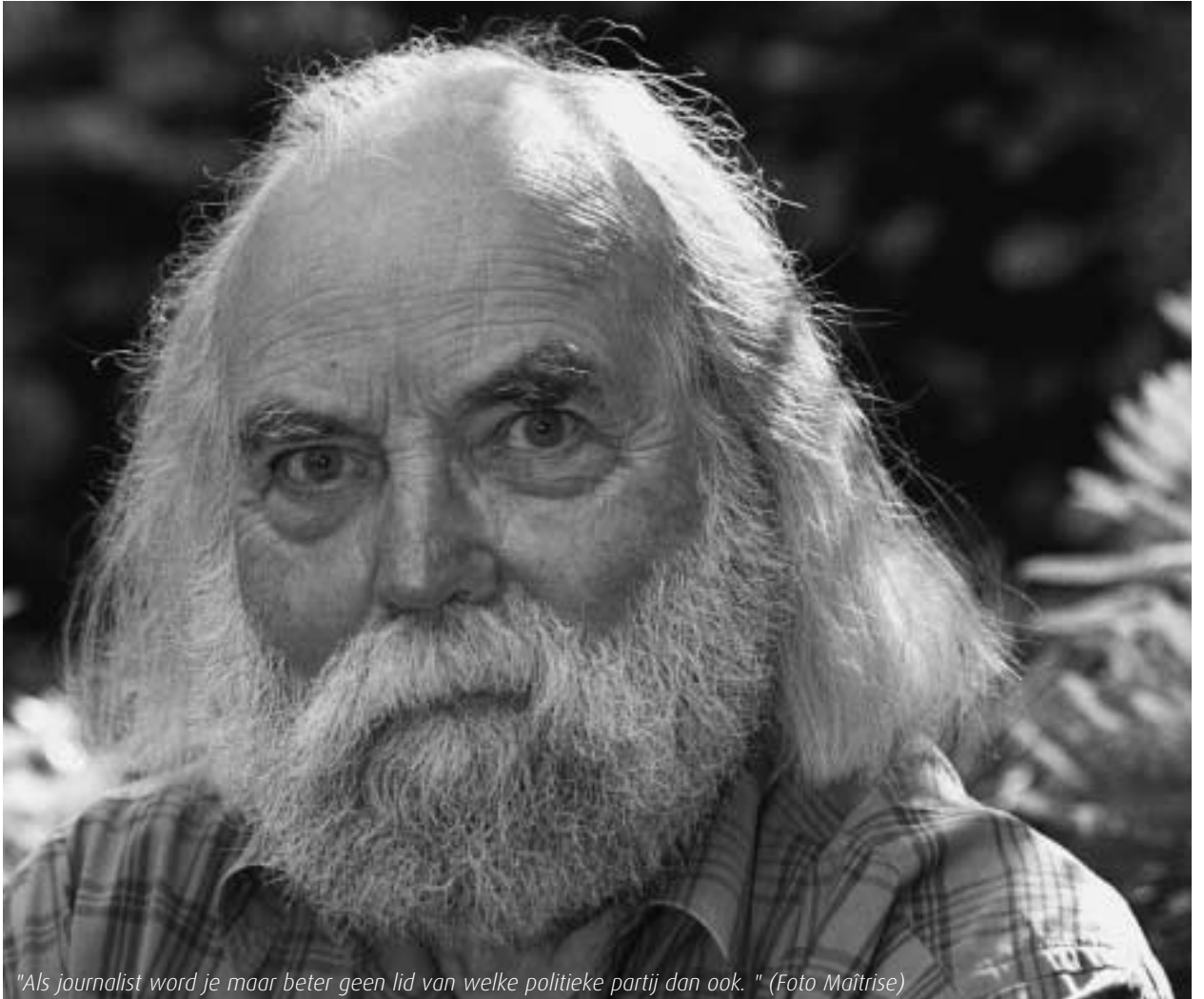
"Na mijn pensionering in 1989 is Rudy Vandendaele me opgevolgd als Dwarskijker. Hij schrijft geen pure televisiekritiek, maar leeft zich wekelijks uit in een column. Dat doet hij op een geestige manier – elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Ik ben de eerste om te zeggen dat hij een moeilijker taak heeft dan ik in mijn tijd. Ik hoefde me alleen maar te concentreren op de Vlaamse openbare omroep, die aanvankelijk zelfs maar één net had. Dat maakte dat ik zonder veel moeite een totaaloverzicht had. Inmiddels is het televisielandschap helemaal veranderd. Je zult maar, zoals Rudy Vandendaele, al die commerciële omroepen op je bord krijgen. Als ik zijn stukjes lees, gaan die meestal over programma's die ik zelf niet gezien heb. Ik ben extreem selectief in het kijken. Detectiveseries als *Inspector Morse* en *A Touch of Frost* zijn me dierbaar, maar verder voel ik me niet echt aangetrokken tot de hedendaagse manier van televisie maken.

Er was een tijd dat ook Gerrit Komrij zich in Nederland ontpopte tot een tv-criticus. Hij sabelde iederéén neer. Dat heeft op den duur een averechts effect: als je consequent iedereen belachelijk maakt, maak je eigenlijk niemand meer belachelijk. Dan denkt de maker van het televisieprogramma bij het lezen van de vernietigende kritiek hoogstens: ach, deze week was het mijn beurt. Een criticus die alles afbreekt, vernietigt ook zijn eigen invloed. Tegelijk gaat zijn geloofwaardigheid naar de vaantjes. Het kan toch niet dat een zender alleen maar slechte programma's op het scherm brengt? Conclusie: je moet je venijn doseren en je ervoor hoeden dat je kritiek ontaardt in een column die jezelf in het middelpunt van het heeal zet."

NIETIGT OOK ZIJN EIGEN INVLOED'

Een reeks van Manu Adriaens

"Als journalist word je maar beter geen lid van welke politieke partij dan ook." (Foto Maîtrise)

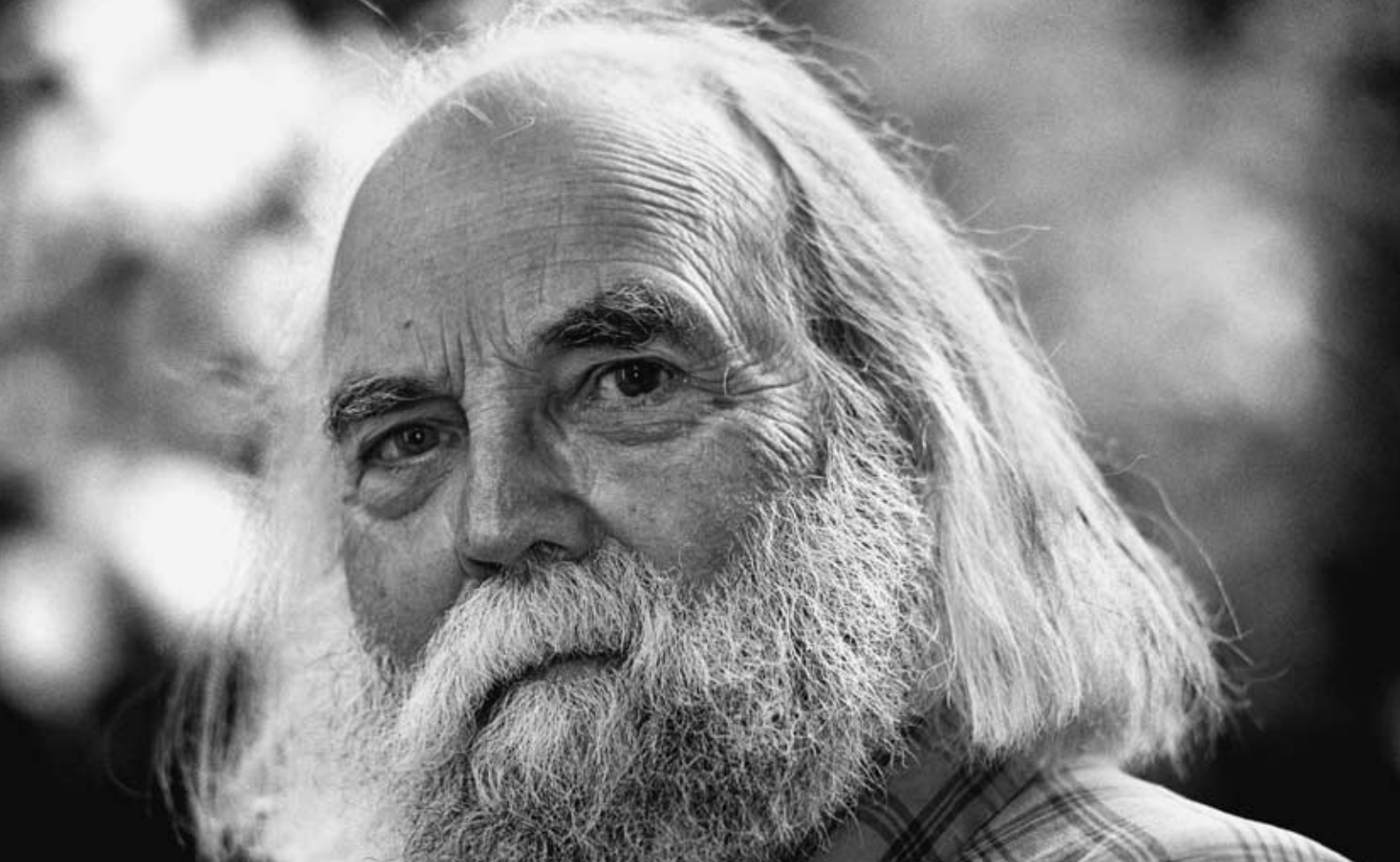
"Onder druk van uitgever Louis Croonen ging *Humo* steeds meer de commerciële toer op. Hoofdredacteur Guy Mortier had de flair om daarin mee te evolueren. Verder blijft Mortier me toch vooral bij als een tovenaars in het vervolmaken van kopij. Wat eigenlijk de job van een eindredacteur is, nam hij zelf helemaal op zich als hoofdredacteur. En als je stuk door zijn handen was gegaan, kon je er een eed op doen dat het beter was geworden – zonder dat hij de inhoud had aangetast.

Op politiek vlak botste het soms tussen hem en mij. Zonder dat het onze persoonlijke relatie vergiftigde. Tussen haakjes: Guy is nooit een echt politiek beest geweest. Hij was gewoon iemand met progressieve ideeën. Hij verdacht me er geruime tijd van dat ik lid was van de communistische partij. Dat was een foutief vermoeden. Al klopt het dat ik in opinie heel dicht bij de communisten stond. En ik had er ook verscheidene vrienden, onder meer Jef Turf. Toch zou het nooit in me opgekomen zijn om lid te worden van welke partij dan ook. Dat doet een journalist maar beter niet. Anders gaat men hem, bij alles wat hij schrijft, meteen met de vinger wijzen: 'Kijk, hij is het van hogerhand ingefluisterd.' De afspraak was dat *Humo*-redacteurs niet mochten meewerken aan concurrerende magazines. Ik vond dat je De Rode Vaan, met zijn kleine oplage, bezwaarlijk als concurrentie kon beschouwen. Dus maakte ik om de twee weken een artikel voor het blad. Daar

was Mortier van op de hoogte."

"Eén keer kreeg ik bij *Humo* met censuur te maken. Een lezer uitte zijn ongenoegen over een zin die ik in verband met homoseksualiteit had geschreven. Toen pas merkte ik dat dit helemaal geen zin was die uit mijn pen was gevloeid. Ik wist onmiddellijk wie daar de hand in had: uitgever René Matthews, een ultraconservatieve katholiek. Ik heb me toen vreselijk kwaad gemaakt. 'Dit lapt u me nooit meer!' zei ik. En ik heb een rechtzetting geplaatst, waarin ik duidelijk maakte dat het ging om een ingreep van een directielid. Dat heeft hij moeten slikken. Sindsdien is het nooit meer gebeurd. Iemand die woorden in mijn mond legde, dat kon ik onmogelijk zomaar laten passeren. Komaan zeg, heb je me al eens goed bekeken?"

"Toen ik op 1 maart 1947 in dienst trad bij de uitgeverij Dupuis in Marcinelle, moest ik eerst allerlei kleine dingen doen. Zoals: nuttige tips voor de huisvrouw bij elkaar sprokkelen, die dan belandden in het blad *De Haardvriend*. In wezen was dat een saaie bezigheid, maar ik gaf er een creatieve draai aan door het op een absurde manier neer te schrijven. In die beginperiode mocht ik in *Humoradio* ook een kolderrubriek beginnen: Uil en Spiegel. Die ondertekende ik met de schuilnaam Flut."

"De Standaard is tenminste nog een rustige krant, zonder veel gewriemel. Kortom, minder yuppie dan De Morgen." (Foto Maitrise)

"Na twee keer interviewen wist ik dat ik voor dat onderdeel van de journalistiek ongeschikt was. Mijn eerste interview was met de auteur Maria Rosseels. Die praatte zo vlot, dat ik alles slaafs noteerde en vergat een vraag te stellen. Mijn tweede interview – met een officier van de rijkswacht – verliep dan weer totaal omgekeerd. Het mondde uit in een discussie, waarbij ikzelf meer aan het woord was dan mijn gesprekspartner. Tja, dat is niet echt de bedoeling van een interview. Toen heb ik het maar opgegeven. Met Daan Delannoy ben ik nog eens mee geweest naar de Amerikaanse generaal Haig. Na een opmerking van mij ontstak die in woede: hij zag in me een aanhanger van het Warschaupact. Gelukkig kon Daan hem sussen door te zeggen: 'Nee, we zijn juist gekomen om van u eindelijk eens te horen hoe het allemaal écht in elkaar zit.' Ik heb mijn bek niet meer opengedaan en mijn collega heeft in z'n eentje de rest van de vragen gesteld."

"Of ik professionele uitschuiers heb gemaakt? Misschien ben ik af en toe toch te hard geweest in mijn televisiekritiek. Ik denk nu specifiek aan *Wij, heren van Zichem*. Toen ik in het kader van 50 jaar televisie een aantal afleveringen terugzag, dacht ik: ik heb overdreven. Maurits Balfoort, de regisseur van de serie, een lieve man, had zich daar vroeger al over beklagd. Nu ja, wat ik schreef, was ook niet helemaal onterecht. Ik kreeg het bijvoorbeeld op mijn heupen van het trage ritme in dat feuilleton: als pastoor Munte aan zijn voordeur vertrok, zag je hem de drie kilometer tot aan zijn plaats van bestemming bijna integraal afleggen."

"Ik heb geen universitair diploma. Na de Tweede Wereldoorlog trok ik naar de universiteit van Leuven. Ik begon er de studies Germaanse filologie en verwachtte daar veel van. Ik hoopte er grondig ingewijd te worden in de wereldliteratuur, maar de werkelijkheid was een koude douche. Duits bijvoorbeeld kregen we van Grootaers, een professor die er echt niks van bakte. Voor Engels, mijn lievelingsvak, moesten we het stellen met een pastoor van rond de tachtig. Zo doof als een pot, met als gevolg dat het tijdens elke les heel rumoerig was op de banken. Ik dacht: waar ben ik terechtgekomen? Ik heb er de brui aan gegeven. Zelfs mijn eerste jaar heb ik niet afgemaakt. Dat was een stupide beslissing, besef ik nu. Ik had meer geduld

moeten hebben en moeten blijven. Nu ging ik, in afwachting van mijn legerdienst, butler spelen bij een adellijke familie in de buurt van Verviers. Niet dat ik daar hard moest werken, hoor. Ik heb er vooral veel gewandeld in de natuur, ook 's avonds. Tot ik te horen kreeg dat ik dat maar beter niet meer deed: het krioelde er van de everzwijnen. Daar, in en rond dat kasteel, heb ik voor het eerst de complete Shakespeare gelezen. Zo goed en zo kwaad als dat ging, want ik moest het zonder woordenboek stellen."

„Later, toen ik al journalist was, ben ik die hele Shakespeare gaan vertalen. De journalistiek vond ik geen onbevredigende bezigheid, maar ik snakte toch naar iets meer. Een paar keer heb ik geprobeerd een roman te schrijven. Na twee hoofdstukken vroeg ik me altijd af hoe Graham Greene, van wie ik een groot bewonderaar was, het verder zou aanpakken. Dat deed me inzien dat ik er maar beter mee ophield."

Vijfendertig jaar nadat ik Shakespeare had afgewerkt, begon ik Oud-Grieks te studeren. Daar kwam een einde aan met de dood van mijn vorige vrouw. Door een vriendin leerde ik de classicus Bart Claes kennen. Op een dag heb ik hem vlakaf gevraagd: 'Wil jij met mij Euripides vertalen?' Toen hebben we samen de klus geklaard. Nu wacht er geen nieuw vertaalwerk meer. Zelfs de theaters zitten daar niet op te wachten. Die brengen vandaag veel liever een eigentijdse bewerking van klassieke stukken. Van zo'n oorspronkelijke Shakespeare schiet dan nauwelijks nog iets over."

"Binnenkort word ik 82. Ik kan je niet uitleggen waarom ik zo goed geconserveerd ben. Net zoals Churchill heb ik nooit sport beoefend. Vanaf mijn drieëntwintigste rook ik al pijp. Ik drink graag een aperitief, een glaasje wijn bij het eten en later op de avond een borrel. Met andere woorden: ik heb alles gedaan wat dokters een mens afraden."

Ik denk dat ik me uitstekend zou hebben gevoeld tijdens de Verlichting, onder meer omdat de achttiende eeuw de bloeiperiode van het essay was. Tegelijk ben ik niet blind voor de vaststelling dat er in die achttiende eeuw ook veel armoede heerste. Alles hangt er dus maar van af in welk nest ik was beland. Maar ik ben dus in de twintigste eeuw geboren. En al maakte ik privé geen vlekkeloos parcours mee, het eindrapport luidt met de woorden van William Hazlitt op zijn sterfbed: *I have had a good life.*"

NIEUWSOMROEPEN TUREN IN DE TOEKOMST

Wouter Dambre
Eindredacteur VRT-tv-journaal

NewsXchange is de jaarlijkse internationale bijeenkomst van tv-nieuwsmakers en van de nieuwsindustrie. Dit keer waren er vertegenwoordigers uit 45

landen. Onze NOS-collega's waren gastheer op deze vierde NewsXchange in Amsterdam. Ook de VRT was met een kleine delegatie present. Een greep uit het overvolle programma.

Iedereen journalist

De grote omroepen zijn niet langer de machtige mediabastions van weleer. Gewone burgers doen meer en meer hun eigen inbreng: beelden gemaakt met gsm's en amateur-camera's vinden hun weg naar de traditionele nieuwsmedia (denk aan de aanslagen op de Londense metro of de tsunami). Voor de BBC was 2005 een keerpunt in de productie van *user generated content*. In de eerste zes uur na de aanslagen van 7 juli in Londen ontving de BBC 20.000 mails, duizend foto's en honderd video's van het publiek, alles grotendeels doorgestuurd via mobiele telefoons. Dat materiaal was bepalend voor de toon- en beeldzetting van de BBC-berichterijging de volgende dag.

Sommigen spreken al van *citizen journalists*, een trend die bij professionals heel wat vragen oproept. Materiaal van burgers moet hoe dan ook grondig gecheckt worden (zoals het altijd zou moeten, trouwens); vervalsingen zijn niet uit te sluiten. Toch spelen alle grote omroepen in op de nieuwe trend. CNN lanceerde herhaaldelijk oproepen om beelden door te sturen van de orkanen Katrina en Wilma; er werden fotomontages van gemaakt en uitgezonden. Daar kwam zelfs een dringende smeebede tot de kijkers bij: 'breng uzelf alstublieft niet in gevaar'.

Het journaal op gsm

De Amerikaanse onderzoeker Merill Brown voorspelt dat de jongere generaties het nieuws anders en vooral digitaal gaan consumeren. Nieuws als zij het willen, op hun maat, waar ze ook zijn; via de 3G-gsm, de pc, in de auto, of op de ipod. De Britse commerciële zender ITN biedt al enkele jaren videonieuws aan via gsm's. Hun *made-for-mobile News Channel* biedt een uitzending van 15 minuten die voortdurend wordt geactualiseerd. De beeldkeuze is aangepast aan het kleine scherm. Volgens ITN is tv-kijken op een 3G-gsm een toekomstige hit. Al wil driekwart van de jongeren er voorlopig helemaal niet van weten, toch brengt het product ITN nu al geld op. Mediaspecialisten zeggen wel dat er een plaats blijft voor een goed samenvattend nieuwsprogramma; het journaal zal altijd een vast publiek hebben. Maar: digitale kijkers zullen in staat zijn onderwerpen extra uit te diepen als ze dat willen.

Internetreporters

Relatief nieuw en ook dag in dag uit in het getouw zijn de internetnieuwszenders. Zo heeft Yahoo News een reporter bij de marines in het Irakese Fallujah. Het gaat om Kevin Sites, de vroegere oorlogsverslaggever van NBC. Sites hanteert zelf de camera, maakt foto's, schrijft teksten, zoekt informatie en maakt verhalen. Bij de verwerking kiest hij het meest geschikte medium: een videoverslag, of toch maar tekst met foto's? Soms is het wel verwarrend, geeft hij zelf toe, en je maakt al eens een verkeerde keuze. Sites was voor Yahoo al in Congo, Somalië en in andere hot spots. Nu is hij dus *embedded* bij het Amerikaanse leger. Zijn multimediale internetverslaggeving heeft hem naar eigen zeggen al meer journalistieke voldoening geschonken dan zijn vroegere baan bij één van de grote networks. Wordt dit ook onze toekomst?

Het Britse ITN biedt om het kwartier vers videonieuws aan voor de gsm. (Foto Philip Reynaers/Bert Van den Broucke / PhotoNews)

Public eye

De Amerikaanse omroep CBS tenslotte heeft nog een andere nieuwigheid: *Public Eye*. De kijker krijgt van de omroep volledige openheid van zaken. Op de website wordt verantwoording afgelegd over redactionele keuzes; journalisten en omroepverantwoordelijken gaan er de confrontatie met de kijker aan. En het gaat zelfs verder: een camera volgt de ochtendplanning op de redactie, je kan het filmpje op de website bekijken. CBS geeft ook uitleg bij de werking van de nieuwsdienst. De zender wil zo inspelen op een kritisch publiek, dat het reilen en zeilen van de media zeer intensief volgt. Een ideeetje voor onze tv-nieuwsdienst?

De deadline voorbij

DE WANKLANKEN VAN DE TOONZETTING

Een column van Jan Backx

Wie vandaag kranten doorbladert en tv kijkt, wordt in de waan gebracht dat onze Vlaamse samenleving bestaat uit drie elementaire bevolkingsgroepen. De eerste clan kan worden omschreven als 'het huishouden van Franky en Wendy'. Pa en ma rijkelijk getatoeëerd, sigaretten paffend boven het plastic tafelkleed, omringd door hun kroost Wesley, Lesley en Deborah, met daartussen de rondjes lopende pitbull Rambo. Clan nummer twee bestaat uit geletterde dertigplussers, die zich vol-

(Foto Koen Blanckaert/PhotoNews)

Sinterklaasfeestje bij VT4/TV5 met Sofie Dewaele en Fran.

gaarne in de postpuberale humaniora-truut blijven wentelen en mekaar vliegen afvangen in zoveel mogelijk dubbelzinnige pikanterieën. Leuk, toch...! En dan is er groep drie: de plechtstatige analisten in maatpak, die menen het nochtans boeiende aardse leven te moeten terugschroeven tot grafieken en tabellen van beursnoteringen. Hoe die opdeling van de Vlaamse lezer-kijker er is gekomen? Het heeft veel, zoniet alles te maken met 'toonzetting', een mythisch woord in modern medialand, dat alle voortdurend geëvalueerde bladen- en programmamakers slapeloze nachten bezorgt.

Ach, zo gloednieuw is het fenomeen van de toonzetting helemaal niet. Joseph Goebbels kon er destijds al satanisch virtuoos mee goochelen. Let eens op de fragmenten van *Die Deutsche Wochenschau* in een oorlogsdocumentaire. Je ziet dan bijvoorbeeld het puin van een vers platgebombardeerde stad, terwijl de Krupp Stahl-harde stem van de nazi-commentator lyrisch doet over deze alweer indrukwekkende prestatie van de Luftwaffe. Na het wapengekletter is de toonzetting natuurlijk geëvolueerd. Vraag het maar aan de vergrijsde generatie baby-boomers (ook al vind je die nu enkel nog met een vergrootglas op onze redacties terug). Die mensen herinneren zich nog de bombastisch-plechtige bioscoopjournaals, waarin getoond werd *hoe den heer gouverneur een lint kwam door te knippen*, en hoe complete straten zich tussen verknipt zilverpapier en wit zand op de knieën stortten tijdens het voorbijtrekken van het allerheiligste sacrament. Het was de tijd van Jan Boon, de eerste administrateur-generaal van de televisie, die het als een roeping zag het Vlaamse volk te ontwikkelen en te verheffen. Uit hetzelfde vaatje tapte prof. dr. Joos Florquin-zaliger. In zijn kluchtig geforceerde reeks *Hier spreekt men Nederlands* wierp hij niet alleen zijn twee assistenten maar ook zijn kroost en herdershond in de strijd om de Vlaamse dialecten te stroomlijnen. Conferenciers-presentatoren als Willy Lustenhouwer en

Toni Corsari noemden hun kandidaten steevast luidkeels 'Meneer!'. Dat was beleefd, toen.

Er is ondertussen véél water naar de zee gestroomd. Het televisiescherm is gegroeid als bloemkool, terwijl de kranten blijven krimpen. Er zijn massa's 'boekskes' bijgekomen en alles is er zoveel kleurrijker en extreem lichtvoetiger op geworden. Maar is er in de geest van hij/zij die kijkt en leest iets fundamenteels gewijzigd? Ik vrees van niet. Want de doorsnee lezer-kij-

ker is er in al die mekaar opvolgende decennia vanuit gegaan dat programma's en artikels zo-en-niet-anders hoorden te zijn... Wie zijn ongenoegen ventileerde of ronduit durfde zeggen dat het voorgeschotelde pure quatsch was, had volgens de goege-meente steevast een dikke nek. Dat is nu jammer genoeg nog zo. Er is dus een rare continuïteit.

Ik heb voor dit magazine al menige 'oudere' confrater mogen portretteren als *Mens achter het nieuws*. Daar viel mij een merkwaardige constante bij op. Bij al die gesprekspartners staat in het geheugen gebeiteld dat ze in hun jeugd jaren muisstil moesten zijn als hun pa naar *het gesproken dagblad* keek. Journalistiek was iets ontzagwekkends. Het werd vaak bedreven door mensen die door oorlogsomstandigheden niet hadden kunnen verder studeren en daar levenslang over bleven piekeren. Hun blad, hun zender was *un monsieur*, een hefboom naar ontwikkeling, tot welke stuntelig-komische maar goedbedoelde ontsparingen dat soms mocht leiden. Het had iets aan doenlijks. Die generatie journalisten ligt ondertussen vrijwel integraal op het kerkhof. Aan het roer en in de drivers-seats van de diverse bladen, zenders en productiehuisen vind je nu een zeer stevig gestudeerde generatie journalisten. Ook zij proberen op hun beurt de juiste 'kneep', de ideale toonzetting te vinden. Maar is het niet bevreemdend dat uitgerekend deze hoog opgeleide groep nu het liefst zo diep mogelijk neerhurkt om in de gratie van de wegzappende lezer-kijker te komen? Wie me niet gelooft mag gerust de test doen. Journalisten wachten vaak op treinen. Neus eens rond in de stationskiosk. Kijk wat bladen en magazines de kandidaat koper-lezer vandaag zoal aanprijzen en laat je gedachten gaan naar je vrienden-confraters waarvan je wéét dat ze aan die hapklare brokken meewerken. Dan stel je al snel vast dat de kloof tussen de-mens-die-je-kent en zijn 'toonzettingsproduct' verbijsterend breed kan zijn.

Daniël Van Nijlen & Bartel Volckaert
Sprekende cijfers, Technieken voor Computer Assisted Reporting
Universitaire Pers Leuven

Sprekende cijfers wil studenten en journalisten warm maken om op een andere manier nieuws te maken, meer bepaald door gebruik te maken van informatietechnologie: het zogenaamde Computer Assisted Reporting (CAR). Cijfers die op een systematische wijze geanalyseerd worden, kunnen volgens de auteurs mooie primeurs opleveren. Bovendien kunnen journalisten zich onderscheiden door CAR-technieken te gebruiken. Doorheen het boek waarschuwen ze wel voor fouten die in dergelijk onderzoek kunnen opduiken.

Neem nu de selectieve samenstelling van een steekproef bij internetpolls. Bij een peiling op de VRTnieuws-website over de populairste VLD-politicus loodsten de kabinetmedewerkers van Brussels minister Guy Vanhengel hem naar de eerste plaats via massale mobilisatie. "Hoe leuk die onderzoekjes ook mogen zijn, ze dragen systematisch bij tot de verspreiding van foutieve en misleidende informatie", aldus de auteurs. Het boek geeft daarom tips om betrouwbare steekproeven te trekken die een representatief beeld schetsen.

De auteurs gaan ook dieper in op opiniepeilingen. Een verschil van 0,1 procent tussen twee politieke partijen was aanleiding voor grootse koppen in de pers. "Een spannend, maar onbetrouwbaar verhaal", aldus de schrijvers, "want er werd geen rekening gehouden met foutenmarges." Het boek reikt daarom zes vragen aan die je als journalist moet stellen wanneer je peilingresultaten op je bord krijgt. Zo kun je pseudo-wetenschappelijke polls ontmaskeren.

Het boek mag dan vrij theoretisch zijn, de vele illustraties en de voorbeelden van foutieve informatie in de Vlaamse media maken het toegankelijk. De basiskennis statistiek helpt je bovendien studies van overheden, bedrijven en organisaties kritischer te evalueren.

Wie op de hoogte wil blijven van CAR-evoluties kan terecht op het Nederlandstalige weblog van één van de auteurs: <http://www.journalinks.be/gespot/car/index.htm>.

Bart Vanacker

Erlend Hamerlijnc
Een nobel doel.
Maak kennis met de adellijke kasteelheren van België
Lannoo

Oude kastelen, het spreekt tot ieders verbeelding. Om nog maar te zwijgen over de mensen die in die majestueuze gebouwen wonen. Nochtans is het leven van een kasteelheer (en -dame) allesbehalve eenvoudig in deze tijd. Zo'n kasteel onderhouden kost immers hopen tijd en geld. Hulp van de overheid mag niet altijd worden verwacht. Daarom zoeken de adellijke erfgenamen maar zelf naar creatieve oplossingen. *Dag Allemaal*-journalist en architect

Erlend Hamerlijnc praatte met enkele van hen en bepleit met verve hun zaak. De bewaring van ons gezamenlijk erfgoed komt dan ook iedereen ten goede. De thematiek is echter iets te beperkt opgevat om er een volledig boek aan te weiden en de schrijver springt vaak van de hak op de tak, of in dit geval van

kasteel tot kasteel, waardoor de lezer niet echt wordt meegeslept met het verhaal van elk kasteel en zijn inwoners. Zin om nog eens een kasteel te bezoeken hou je er wel aan over. (MS)

John Vandaele
Het recht van de rijkste. Hebben andersglobalisten gelijk?
Houtekiet

Een zeer nuttig en interessant boek voor mensen die hopeloos verdwalen in de wirwar van internationale organisaties en verdragen die de wereld ondertussen rijk is. Op zeer overzichtelijke wijze bespreekt MO*-journalist John Vandaele de grote internationale instanties, zoals het WTO en de VN. Hoe werkt de organisatie, wie werkt er, hoe transparant is haar werking, hoeveel macht heeft ze, ... Het boek is in begrijpelijke taal geschreven, maar niet simplistisch opgevat. Kritiek op de huidige situatie wordt niet geschuwd, maar alle stellingen worden met argumenten gestaafd. (MS)

Piet De Moor
Schemerland. Stemmen uit Midden-Europa
Van Gennep

Journalist Piet De Moor is thuis in Midden-Europa. Naast reizen naar verschillende landen heeft hij zelf twee jaar in Berlijn gewoond, vóór de muur viel welteverstaan. Maar hij opteerde met dit boek niet voor een historisch overzicht van de troebele tijden die dit gebied de voorbije eeuw heeft moeten doorstaan. In plaats daarvan reist hij van schrijver naar schrijver en van boek naar boek, want dat Midden-Europa over een rijk arsenaal aan schrijvers beschikt, staat buiten kijf. Zo worden de uitwassen van de verschillende totalitaire regimes op een zeer indringende manier tot bij de lezer gebracht, waarbij feit en fictie zich naadloos vermengen en uiteindelijk vooral de menselijke dimensie overblijft. Een meeslepende geestesreis naar het beste en het slechtste in de mens. (MS)

Geert Sels
Accidenten van een zaalwachter. Luk Perceval
Van Halewyck

Elke gepassioneerde toneelliefhebber zal van dit boek smullen. Het wel en wee van een van de meest opgemerkte toneelgezelschappen van de voorbije decennia wordt hier gedetailleerd beschreven. Hoofdfiguur is natuurlijk Luk Perceval, maar bijna uitsluitend in zijn hoedanigheid van regisseur en acteur. Zijn palmares is dan ook meer dan aardig. Elk van zijn toneelstukken passeert de revue en wordt uitvoerig geanalyseerd. Ook de jarenlange werking van de BMCie wordt uit de doeken gedaan. Wellicht gaat het daarom voor de 'liefhebber' net iets te ver en gaat die voor zijn ontspanning liever een toneelstuk zien dan er een (letterlijk) zware studie over te moeten doorworstelen. (MS)

Voor meer boekenrecensies: www.journalist.be

U verlicht de geesten, Dexia Bank helpt u hierbij.

Neem deel aan de Persprijzen Dexia Bank

Meer info op 02 222 49 95 - www.dexia.be